

спочатку масових заворушень, а згодом і військового конфлікту була використана величезна кількість кримінального субкультурного елементу двох країн. Неупереджене явище, десятиліття науковці спочатку двох радянських республік, а згодом країн, спільними зусиллями боролися проти протиправної культури та насильства яке несе в собі субкультурне злочинне середовище, задля того щоб одна з них використала зброю знань проти іншої, шляхом використання протиправних дій представників кримінального субкультурного світу.

Артикуца Н.В., доцент кафедри міжнародного права і спеціальних правових наук НаУКМА, кандидат філологічних наук

МОДЕРНІЗАЦІЯ ЗМІСТУ І ФОРМ МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАВНИКІВ

Інтеграція вищої освіти України до європейського освітнього простору неможлива без перегляду та суттєвої модернізації змісту, форм і методів підготовки фахівців відповідно до вимог Болонського процесу, без впровадження європейських освітніх стандартів, без постійного пошуку нових ефективних освітніх моделей та технологій навчання.

Процес реформування й демократизації української вищої школи нині відбувається в усіх її ланках. Проте особливо значущою є сфера юридичної освіти й науки, адже від того, яким буде рівень професіоналізму й компетентності майбутніх правників залежить утвердження України як демократичної, соціальної та правової держави у світі, здійснення правової реформи тощо.

Усвідомлення необхідності кардинального перегляду застарілих державних стандартів щодо мовної підготовки правників та запровадження більш ефективної моделі лінгвістичної освіти на юридичних факультетах, побудованої на синтезі найновіших наукових і прикладних розробок, передусім у галузі правничої лінгвістики та методики її викладання,

спонукало нас до розроблення нових, зорієнтованих на майбутні фахові потреби, спеціалізованих мовних курсів та їхнього подальшого вдосконалення.

У циклі фахово-мовних дисциплін для правників новими за змістом є такі теми і питання: українська правнича термінологія в європейському контексті; якісні параметри нормативно-правових текстів; лінгвістичний моніторинг нового законодавства України; типологія помилок у юридичному мовленні; юридичний переклад; термінологічні лакуни та шляхи їх заповнення; юридична лексикографія; лінгвоекспертування; юрислінгвістичні експертизи.

Нині відпрацьовуються нові методи і форми наукової, навчальної та позааудиторної роботи, спрямовані на підвищення рівня мовної компетентності, на збагачення спектру практичних вмінь і навичок правників.

Сучасна методика наукового дослідження та прикладного опрацювання юридичних текстів синтезує загальнонаукові, спеціальні галузеві та міжгалузеві методи і робочі прийоми аналізу мовного матеріалу. Серед них: різні види текстуального аналізу; моделювання; стилістичний експеримент; етимолого-історична реконструкція; порівняльно-історичний; тезаурування; формалізовані методи поглибленого семантичного аналізу тексту: компонентний, дистрибутивний, трансформаційний; статистичний; опозицій; зіставно-типологічний; дефініювання (побудова дефініцій термінів); культурно-історична та семантико-стилістична інтерпретація мовних фактів.

Репертуар сучасних методів і робочих прийомів викладання дисциплін фахово-мовного циклу багатий і різноманітний, побудований на поєднанні фундаментальної підготовки фахівців із вузькопрофільною спеціалізацією, навчальної та науково-дослідницької діяльності, творчості, імпровізації та експерименту, класичних методів навчання з інноваційними (передусім активними й інтерактивними), мультимедійним супроводом.

Модернізувати навчальний процес, зробити його цікавим, креативним, творчим, інтерактивним допомагають такі інноваційні методи і форми навчання, як аудіовізуальний, проблемний, ситуаційний, пошук і аналіз помилок, колізій,

казусів; мозковий штурм; дебати; дерево рішень; дискусія із запрошенням фахівців; сократів діалог; ділові (рольові) навчальні ігри (виконуються ролі законодавця, експерта, юрисконсульта, нотаріуса, клієнта, судді, прокурора, адвоката, слідчого); займи позицію; заповни пропущене; судове засідання; колегіальна нарада; майстер-класи; інтерв'ювання та консультування; метод проектів; різні види моделювання; навчальний «полігон»; «навчаючи вчуся»; «виправ помилку»; переговори і медіація; повернутий аргумент; прес-конференція; PRES-формула (англ. Position – Reason – Explanation or Example – Summary); проблемно-пошуковий метод; експертна оцінка та експертний висновок; робота в малих групах або парах; тренінги індивідуальні та групові (окремих і комплексних навичок).

У Центрі інноваційних методик правничої освіти НаУКМА визначаються можливості та ефективність методів, здійснюється їхня корекція відповідно до реальних умов, дидактичної мети і кола навчальних завдань.

Матеріалом для різних видів лінгвістичного аналізу та експертної оцінки на заняттях слугують різноманітні юридичні тексти: міжнародно-правові документи, законодавчі акти України, різні види судово-процесуальних документів, науково-юридичні і судово-публіцистичні твори; конфліктогенні тексти, матеріали ЗМІ, включаючи газетні публікації, Інтернет-матеріали, аудіо- та відеоматеріали. Важливим інструментом лінгвоекспертної діяльності є словники, довідкова і фахова література. Для консультацій також запрошуюються експерти з досвідом роботи у відповідних галузях.

Реалізація інноваційної моделі фахово-мовної підготовки правників дозволяє готувати кваліфікованих і конкурентноспроможних, витребованих на сучасному ринку праці фахівців, здатних виконувати складні науководослідницькі, фахово-прикладні й творчі завдання. Це також розширює межі можливої професійної самореалізації випускників (не лише у традиційних сферах юридичної діяльності: суд, прокуратура, адвокатура, органи юстиції, нотаріат, правоохоронні органи тощо), але й у таких специфічних галузях, як законотворчість, експертна діяльність, переклад нормативних актів, юридична лексикографія, правниче

редагування, що потребує синтезу юридичних і філологічних знань, високого рівня фахово-мовної компетентності.

Одним із нових і перспективних напрямів поглибленої лінгвістичної освіти правників є спеціалізоване навчання т. зв. юрлінгвістів-експертів для здійснення лінгвоекспертної діяльності у різних правових сферах правотворчості і правозастосування. Йдеться насамперед про лінгвістичні експертизи проектів законів та інших нормативно-правових актів України; лінгвістичні експертизи у документаційних та інформаційних спорах; лінгвістичні експертизи якості юридичного перекладу; процедури яких мають розроблятися з урахуванням загальнонаціональної мовної специфіки та європейських вимог і стандартів щодо юридичного тексту.

Демченко В.М., доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування Херсонського національного технічного університету, кандидат філологічних наук, доцент

ЛОГІКА ЮРИДИЧНОГО СУБСТИЛЮ: СИНТАКСИЧНИЙ ВИМІР

У торішньому збірнику цієї конференції ми аналізували юридичний субстиль у його морфологічному вимірі на прикладі КАС України. Наразі приділимо увагу синтаксичним структурам правничої мови, оскільки в мовному оформленні правових понять вони виявляють орієнтацію укладачів або на українську традицію, або на російську. Як ми вже кількаразово зазначали, це становить небезпеку для системи мови, порушує її та кодифікує помилкові форми через їх використання в державних документах. Найбільш свіжий приклад – кодифікація в ухваленому на найвищому рівні Законі України «Про поліцію» терміна *поліцейський*, що ілюструє суто російську традицію. Відповідно ж до законів української мови прикметникова форма для називання особи не використовується. І якщо пропонувані лексеми *поліцай* або *поліціант* табуйовані колишніми радянськими адептами, то *полісмен* – як міжнародний термін – мав би право на існування.